

DJURGÅRDEN-LILLA VÄRTANS MILJÖSKYDDSFÖRENING

DLV, c/o Per Olof Fredriksson, Sandhamnsgatan 12, 115 40 Stockholm, e-mail: pofredriksson@live.se

SWECO Sverige AB
Att: Simon Pirak Kuoljok
simon.pirak.kuoljok@sweco.se
Box 340 44
100 26 Stockholm

Stockholm 2022-07-25 **rev 2022-08-01**

DLV:s svar på Underlag för samråd 2022-05-19

Samrådshandling för tillståndsansökan enligt miljöbalken för

- Utbyggnad och sanering i vattenområde m.m. vid Kolkajen-Ropsten inom fastigheterna Hjorthagen 1:1, Hjorthagen 1:3, Norra Djurgården 1:1 och Ladugårdsgärdet 1:40 i Stockholms kommun
- Dumpning av muddermassor i Askrikefjärden eller Lilla Värtan

DLV finner att staden trots en genomgripande genomgång om förhållanden och förutsättningar för exploatering av området Kolkajen m fl redan i avsnitt 2 Bakgrund och syfte felaktigt upprepar stadens lögn att "På andra sidan Husarviken ligger nationalstadsparken (NSP) med sina stora grönområden."

Det är slutligt bestämt att gränsen för NSP inkluderar hela Husarviken och att strandskydd också gäller hela Husarviken. Vid Husarviken har även ett bebyggelsefritt område bestämts till 35 meter från vattnet på södra sidan. Tilläggas bör att den ursprungliga karta i prop. 94/95:3 i NSP inkluderade ca 100 meter av södra sidan vilket staden efter sina riksintresseanalyser tog bort. Tilläggas bör att i annat avsnitt beskrivs förhållandet till NSP på rätt sätt.

Kajlinjen avses flyttas ut vilket innebär att befintliga kajer behöver rivas. Aktuellt utbyggnadsområde i vattenområde (inom detaljplan Kolkajen (som inte finns) och detaljplan Ropsten) ligger utmed Husarviken och Lilla Värtan och gränsar till Gasverket. Konstruktioner byggs ut i vattnet som möjliggör att fler lägenheter får ett vattennära läge och området kommer att bli till en plats för alla stockholmare att umgås och vistas på anger man.

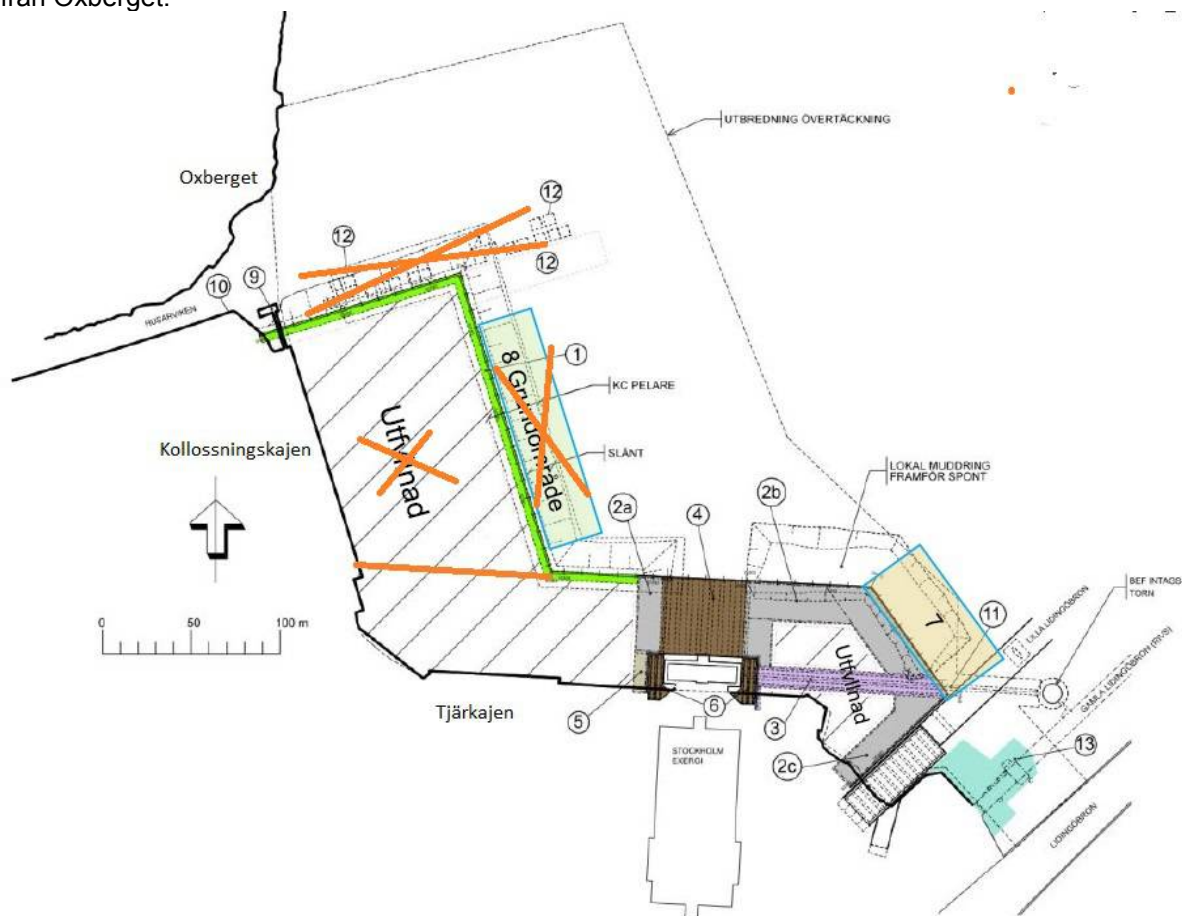
DLV menar att Kollossningskajen ska vara kvar fri och det uppnås om kajlinjen där ej flyttas ut. Det innebär inte att färre skulle få vattennära lägenheter men att inte lika många lägenheter skulle bygga just där. Studentprämarerna anser DLV ej ska läggas i Husarvikens förlängning då de strider mot Länsstyrelsens beslut att bostäder ej ska läggas inom 35 meter från strandlinjen. Kolspåren bör vara kvar.

Totalt avses ca 40 000 kvm byggbar mark skapas i vattenområdet. Någon historisk rest av Gasverket kommer då ej att vara synbar. Kollossningskajen rivs och dykdalben vid Husarviken helt inklämd. De nya husen på utfyllnaden kommer skymma Hjorthagen från Oxberget i NSP. Oxbergets formminder från bronsåldern på +25 meter kommer att skymmas och både utkik och utsikt över den uråldriga viktiga båtleden i NSP kommer försvinna och förklaringen av landskapets specifika användning bli svårförståelig. KDF har nyligen rustat området men det har redan utsatts för vandalisering, något som troligen skulle öka i omfattning om studentprämarerna läggs nedanför Oxberget, som med sin branta bergsida mot Lilla Värtan har fantastisk naturstrand och plats för våra stora rovfåglar, som måste skyddas. Att bygga bostäder i dagens vattenrum skulle påtagligt skada NSPs historiska landskap.

DLV noterar att utfyllnad med sprängsten alternativt pålar i Lilla Värtan i Husarvikens mynning nu minskat och längs Tjärkajen i söder sträcka sig ca 55 meter norrut. Det omfattar de mest förorenade sedimenten. En konstgjord ö slopas och längs Kollossningskajen avses en utfyllnad om ca 110 meter österut göras. Anledning till detta anges att lös bottenlera ej tål belastning vilket kan leda till skred.

DLV har hela tiden motsatt sig planerna från 2016 om en konstgjord ö och DLV motsätter sig stadens nya plan att riva den av Stadsmuseet blåmärkta Kollossningskajen och föreslår att Länsstyrelsen inrättar en buffertzozon *minst* 100 meter längs kajen söderut från NSPs gräns i Husarviken/Lilla Värtan där ingen bebyggelse får ske och med ankringsförbud och hastighetsbegränsning för båttrafiken.

DLV anser att hot spots 0-25 cm med högre PAH16 i en buffertzozon och norrut ska frysmuddras, som inte grumlar vattenområdet. Djupare liggande sediment har lägre förorening liksom underliggande lerlager. DLV avstyrker också bestämt att en konstgjord ö med fyra broar byggs 200 meter ut i Lilla Värtan i Husarvikens mynning. DLV accepterar att påldäck längs Tjärkajens västra del ersätts med sprängsten. DLV anser att bebyggelse runt om Tjärkajen ej får bli så hög att Hjorthagsberget döljs från Oxberget.

Figur 9. Konstruktionen och de olika anläggningsdelarna som ingår enligt Tabell 1.

Massor och dess volymer kopplade till olika anläggningsdelar kan ses i Tabell 2. Relevanta ytor finns i Tabell 3. DLV anser att kryssade åtgärder ej ska genomföras.

DLV anser att föreslagen övertäckning kan bli alltför tjock och kommer bli svår att kolonisera för flora och fauna och ej passa för fiskars lek och uppväxt. Dessutom kommer vattenströmmarna för Husarvikens vattenväxling att ändras även om, som DLV vill, ön ej skulle byggas. DLV anser att 100 meter längs Kollossningskajen från Nationalstadsparken samt till nivåkurva -10 meter ska botten täckas med grus och sand. Området ska ingå i buffertzozon för parken och bli strandskyddat marint eko-reservat.

Eko-reservatet bör fortsätta norrut även i Nationalstadsparken och där oavsett djup. All nödvändig frysmuddring bör ersättas med motsvarande mängd fryst ren lera innan övertäckning med tunnare lager av grus och sand. Området måste planteras med Ålgräs, som binder sand ner till -10 meter. På motsvarande sätt blev dom i mål i MMD när Göteborgs hamn ansökte att få bygga ut ny hamn 2015. Först i slutet av 2020 har man där lyckats få gott resultat i ett mindre område av 1,7 nya hektar totalt.

Ålgräset stabiliserar havsbotten, förbättrar vattenkvaliteten och tar upp näring och kol ur vattnet. De är också födosöksområde och barnkammare åt många fiskar och kräftdjur. Idag är många ålgräsängar hotade, bland annat på grund av övergödning i kombination med överfiske, samt att kusterna exploaterats. Nu anges Lilla Värtans botten här sakna bottenflora och fauna. *Ålgräsängar är oumbärliga för den biologiska mångfalden i havet, men har sedan 50-talet minskat kraftigt. Så har även fisken gjort.*

Kollosningskajen anges rivas och byggas upp på annat sätt. Det är helt uteslutet att den sista värdekärnan i riksintresset för Gasverksområdet skulle tas bort. Möjligen kan den restaureras tillsammans med dykdalben och det befintliga järnvägsspåret intill förkoltågen, som ännu finns kvar. Även stenskoningen närmast Husarvikens utlopp avses restaureras. Detta måste göras på sätt att både snok och padda och andra groddarter kan ta sig upp från vattnet inom deras habitat. Snok fångar här bl a abborre. Gös lekplats här måste skyddas.

Om bostäder skulle täcka utsikten och utkiken över den historiska farleden in mot Mälaren från och mot Oxbergets historiska landskap med bronsåldersgravrösen på toppen +25 meter över havet och +30 meter höga hus på ön skulle ta bort all utsikt i sydöst över Lilla Värtan och i syd från Oxberget mot Hjorthagsberget som utgör viktiga historiska samband och omvänt, skulle Oxberget i NSP ej ses.

Länsstyrelsen och Kungliga Djurgårdens Förvaltning (KDF) är bekymrade över negativ påverkan från den kraftiga exploateringen i gränsen till NSP. Nyligen hade någon flyttat ihop stenar ur rösen till en lägereld i ena gravröset. Det riskerar att bli långt mera påverkan om markanvisningarna går igenom. Studentbostäder nedanför rösen, som även markerar gård i närheten, kan bli studenters festplats.

Inte långt från rösen kommer troligen Berguv göra nytt häckningsförsök. Länsstyrelsen har flera gånger flyttat uvarnas ägg från södra sidan av Husarviken i stenkrosshögar och balkongbyggen. Uvar syntes på och runt stora gasklockan som revs. En hemlös berguv sågs flera gånger i innerstaden och togs om hand för vård på östra Valhallavägen både skadad och mager. Arten är sårbar VU på rödlistan. *Bara 100 observationer gjordes i år mot 500 år 2020 vid räkningen. Skydd måste bli bättre!*

Buller från verksamheter med sanering, muddring, täckning, pålning och utfyllnad söder och sydöst om Oxberget måste för miljöns skull göras extremt tyst. Inte bara människor utan även fåglar, grod- och kräldjur samt fisk störs. Maximalt buller tycks komma från pålning och då arbetena beräknas hålla på lång tid måste tystaste och modernaste teknik användas. Bygge av en ö eller utfyllnad öst om Kollosningskajen kan då ej komma ifråga!

DLV hänvisar även till ståndpunkter i svar i avgränsningssamråd till SWECO 2021-02-22.

Sanering av bottensediment

Staden planerar att muddra de förorenade sedimenten inom utbyggnadsområdet innan övrig teknisk muddring utförs. Utanför den planerade utbyggnationen kommer förorenade sediment i stället att täckas för att förhindra framtida erosion och spridning av föroreningar som kan orsakas av den vattenström som genereras av utflödet från värmeverket men också av propellererosion orsakad av båttrafik.

Omfattningen på muddring av förorenade sediment respektive övertäckning är inte slutligt bestämd ännu men saneringsmuddringen bedöms i dagsläget omfatta cirka 45 000 m² vilket genererar cirka 70 000 m³ muddermassor som bedöms som starkt påverkade. Dessa muddermassor är föremål för utredning om nyttiggörandet i bergumsgarage i Södra Värtan där Esso haft verksamhet.

Ytan som kommer att täckas utanför utbyggnationen omfattar cirka 55 000 m². Därutöver kommer en mindre mängd förorenad jord bakom den befintliga Tjarkajen och stödkonstruktionerna i strandlinjen öster om värmeverket att schaktas bort.

Den tekniska muddringen av mindre påverkade sediment bedöms uppgå till cirka 100 000 m³. Det pågår utredning om möjlighet att dumpa dessa muddermassor.

I samband med att muddring utförs finns ett behov av att ta omhand de muddermassor som tas upp. De metoder som Staden har beslutat att använda för att hantera muddermassorna är:

- Dumpning av mindre påverkade muddermassor i djuphål.
- Stabilisering och solidifiering av förorenade muddermassor för användning som konstruktions- och fyllningsmassor i bergrum vid Värtahamnen.

Dumpningsplats 2 ligger bl a i NSP mellan Tranholmen-Stocksund-Lappkärrsberget och har ca 20 meters djup. - DLV avstyrker!

Dumpningsplats 1 ligger **ej** i NSP **utan vid** Stora Höggarn i Askrikefjärden och har ca 50 meters djup.

Solidifiering och stabilisering är en metod som syftar till att förbättra de geotekniska egenskaperna och ge en ökad bärighet och hållfasthet. Metoden används även för att minska sedimentens miljöpåverkande egenskaper genom att föroreningar binds och/eller omvandlas

Ett alternativ för hantering av muddermassorna som Staden för närvarande utreder är att behandla muddermassorna genom en kombination av kemisk oxidation som reducerar föroreningsinnehållet och stabilisering/solidifiering för att sedan återvinna dessa som fyllningsmassor vid ombyggnad av det befintliga bergrum Antwerpen 2 A och B till parkeringsgarage som ligger på ett avstånd på cirka 1,7 km från byggområdet av Kolkajen-Ropsten. Behovet av fyllningsmassor i bergrummen uppgår till cirka 80 000 m³. Eftersom metoden ska genomföras i bergrum kräver detta grundvattenbortledning och därför kommer en separat samrådsprocess och tillståndsprövning för vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken att genomföras för bergrummet.

Ett annat alternativ som kommer att utredas och blir aktuellt för det fall återvinningen som fyllningsmassor i Antwerpen 2 inte bedöms som lämplig, är deponering av muddermassorna i de s.k. 55-års bergrum vid Loudden. Dessa bergrum består av 18 stålcisterner inbyggda i berg, vardera med volymen 6 000 m³ (totalt 108 000 m³).

DLV föreslog tidigt att staden skulle rena Gasverkstomten med hjälp av släktet Salix (sälg, vide, pil) eller vissa grässorter. Vit pil fanns planterade längs Husarviken efter krav från KDF på 1920-talet.

Videplantor kan rena mark från föroreningar med upp till 80 procent under en tioårsperiod visar en studie av Maria Greger, docent i växtfysiologi vid Stockholms universitet. Hon har under 30 år forskat i fyto Remediering, som är läran om metoder där man använder växter för att rena mark, vatten och luft från föroreningar. (TT) – DLV anser att staden bör satsa på denna typ av rening istället.

I undersökningen planterades videväxter på en tomt där det legat en mekanisk verkstad under 1900-talet. Videväxten som används är en specifik klon, som är bra på att ta upp tungmetaller från jorden. Jordprover samlades in årligen och analyserades för tungmetaller, arsenik, PCB och PAH.

”Det är första gången man har visat att växter verkligen kan rena jorden från föroreningar på industrimark under en längre tid. Vi observerade en signifikant minskning av de flesta föroreningar i jorden redan efter ett år”, säger Maria Greger i ett pressmeddelande.

Metoden skulle kunna användas på andra förorenade tomter istället för den vanliga och dyrare metoden att gräva bort jorden. Studien är publicerad i den vetenskapliga tidskriften Sustainability.

Per Schönning, ordf DLV enligt uppdrag

